

اشعار بازیافته از مولانا حسن کاشی

سید عباس رستاخیز

دیوان مولانا حسن کاشی در سال ۱۳۸۸ به تصحیح نگارنده در کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی منتشر شد. بعد از دو سال، نسخه دیگری از این شاعر به کتابخانه آستان قدس رضوی معرفی شد.

در دوم آذر ماه سال ۱۳۹۰ به مناسبت بزرگداشت بین‌المللی شیخ آذری اسفراینی، طبق یک دعوت فرهنگی، بنده عازم شهرستان اسفراین شدم. در این سفر توقفی در مشهد مقدس دست داد و بعد از زیارت آستان مقدس علی بن موسی الرضا (ع) از کتابدار محترم، آقای فریدونی، نسخه را درخواست نمودم. ایشان با کمال بزرگواری نسخه را در اختیار بنده قرار دادند. این نسخه به عنوان دیوان حسن کاشی به شماره ۲۸۳۱۶ در آن کتابخانه نگهداری می‌شود. بعد از بررسی، متوجه شدم که قسمت اول و آخر این مجموعه را تعدادی از اشعار ابن حسام خوسفی تشکیل می‌دهد و باقی آن، سرودهای مولانا حسن کاشی است.

از این نسخه یک ترکیب‌بند و چهار قصیده به دست آوردم که در دیوان چاپ شده شاعر نداشتیم. یک قصیده توحیدیه را با مطلع: «ای صانعی که بر لگن آسمان ز ماه» از جنگ اشعار شماره ۵۳۶۷ کتابخانه ملی ملک به دست آوردم که در این مجموعه می‌بینید.

قصیده رائیه را با مطلع: «زهی حُکم تو را گردون مسخر» از جنگ اشعار شماره ۷۴۰۸۰ مجلس شورای اسلامی اضافه کردیم که در مجموع یک ترکیب بند و شش قصیده کوتاه و بلند را شامل می‌شود.

در پایان از ریاست کتابخانه مجلس شورای اسلامی، جناب دکتر رسول جعفریان تشکر می‌کنم و ضمناً از دوست دانشورم، جناب بهروز ایمانی سپاسگزارم که همواره در پی احیاگری متون علمی و فرهنگی بوده‌اند.

ترکیب بند

در منقبت امیرالمؤمنین علی ابن ابیطالب(ع)

بند اول

یا گلستانِ ارم یا روضهِ خُلد برین
مظہرِ لطفِ خدا یا منزلِ روح‌الامین
مطلع نور و صفا یا منبع ماء معین
آسمان بر آستانش می‌نهد رخ بر زمین
تا که افتاد امتراج اندر میانِ ما و طین
گشته است حیران دائم چشم عقل دور بین
افکند در روزنش خود را ز چرخ چارمین
خویشتن از سقف گردون با درونِ آتشین
از در تعظیم می‌روید به زلفِ حور عین
هذه جنات عدن فادخلوها خالدين
شاه جیش معرفت، سلطانِ مُلک داد و دین
حبدّاً این روضه پاک امیرالمؤمنین
هان دل مسکین برافشان جان به بوی مرتضی

حبدّاً این ساحتِ قدس است یا بستانِ دین
قبله انس است یا خود کعبه زوارِ قدس
مهبّطِ انوارِ حق یا منزلِ آیاتِ فضل
آستانش از شرف سر می‌کشد بر آسمان
مثل این قصری ندیده دیده ما ز آب و گل
این چه عالی قبه است آخر که در ایوان او
جای آن دارد که هر دم در هوایش آفتاب
آفتاب از مهرِ قندیل زرش آویخته
آستانِ درگهش را خازنِ جنت مدام
ایستاده بر درش رضوان و می‌گوید صلاح
این حریم بارگاهِ شهسوارِ دلّ است
حبدّاً ایوان گردون سای شاه لوکیش
نکهٔت جان می‌دمد از خاکِ کوی مرتضی

بند دوم

نافه مشک است، صندوقِ (حریم) اطهرش
مرقدش را بین و از مرقد فروزان اخترش
بنگر اندر قبه ایوان گردون پیکرش
ور نداری باورم سر کن به بالا بنگرش
می‌نهد روی از سرِ اخلاص بر خاک درش
تا مگر یابد فروغ از عکس قندیلِ زرش
می‌نهد لیکن خرد از عرش اعظم برترش
کرده جبریل امین جاروب هر دم شهپرش
همچو ذره در هوای روضه جان پرورش

جنتِ خلد است، صحنِ روضه جان پرورش
بر سپهرِ هشتمنی خواهی که بینی ثابتات
هیأت گردون اگر خواهی که روشن گرددت
شد فلک خاک درش زآن بر سرانداز جهان
در هواداری روی مهر هر روز آفتاب
می‌نهد بر آستانش آفتاب از مهر سر
قبه‌اش با عرشِ اعظم دل برابر می‌کند
تا بروید زآستانش گرد رخسارِ ملک
با دل پُر مهر آید هر سحر در چرخ مهر

مدح می‌گوید به پاکی کردگار داورش
مرتضی قطب هدی، کهف ام، زوج بتول

جان فدای خاک پایش باد کاو را در کلام
شهسوار لافتی، شیر خدا، صهر رسول

بند سوم

آستانت برتر از فیروزه طارم آمده
از شرف بالای نه ایوان اعظم آمده
چرخ صدره بر درت با قامت خم آمده
خاک پایت تاج فرق کسری و جم آمده
روز هم چون اشهب و شب هم چوادهم آمده
نطق خوبت ریش جان را همچو مرهم آمده
خاک درگاه تو ما را آب زمز آمده
درگهت در باب دین، بیت معظم آمده
روح پرور چون دم عیسی مریم آمده
ذات تو مقصود، از ایجاد عالم آمده
گرچه آدم از ره صورت مقدم آمده
نام سبقت گرچه بر حوا و آدم آمده
شاهد است اما ز هر اغیار مُبهم آمده
مرحبا یا آیت الله المبین نفس رسول

ای سریت سجده‌گاه عرش اعظم آمده
درگهت کآن فتح بابِ آسمانِ کبریاست
در امیدِ آنکه یابد بار در ایوان تو
گرد راهت توییای دیده اعیان شده
در تمّای رخت این نقره خنگ آسمان
عقل شمشیر تو را برهان قاطع یافته
آستانت قبله جان است و ارباب صفا
تا که در باب تو نازل شد علیٰ بابها
بهر احیای ممات انفاس جان افزای تو
عالم لطفی و عینِ جود از روی یقین
بوده بر آدم مقدم، معنیات اندر ازل
آدم اوّل تویی گر راست می‌پرسی ز من
صدق دعوی را در این معنی خطاب بوتراب
ای شده در راه ادراک تو سر گردان عقول

بند چهارم

با ده و دو تن برابر داشت از انبیا
ئُم اورثنا الكتاب آمد تو را در اصفقا
سَعِيْكُمْ مشکور آمد بهر تو در هل آتی
عرصه مُلْكًا کَبِيرًا با وجودت فخرها
شاهدت يُوفُونُ باللَّدَر است در باب وفا
هم چو اسمعیل اعلامِ فلما اسلما
در جزاهم جنت آمد صبر او را از خدا

مصطفی گفته است در قرآن خدای رهنما
وز کمالِ آدم آمد اصفی ادم ولی
نوح را عبداً شکورا گفت در اسری ولی
گر سلیمان فخر از مُلْكًا عَظِيمًا یافت یافت
گرچه ابراهیم وَفُی بر خلیل آمد گواه
می‌دهد ایزد خبر از سرّ من بُشری ز تو
در بلا ایوب را صابر اگر ایزد شمرد

إنَّ الْإِبْرَارَ أَسْتَ بِرَ ذَاتٍ تُوْ دَرَ نِيَكَيْ گَوا
دَرِ يَقِيمُونَ الصَّلُوةَ اعْزَازَ بِيشَ آمدَ تُوْ رَا

از بر او نام نیکو یافت یحیی لیک باز
گر معزز شد به اوضای مسیحا در کلام

بَا مَحَمَّدَ حَمَدَ مِيْ گَوِيدَ تُوْ رَا دَرَ انْما
بَازَ دَرِ اَنَا تَخَافُوا يَادَ مِيْ آردَ تُوْ رَا
لَاقْتَى إِلَّا عَلَى لَا سِيفَ إِلَّا ذَوَالْفَقَارَ

وز ملايك زنجيل اندر يخافون ياد كرد
مصطففي راوی است در شانت ز حی کردگار

بند پنجم

خاک بوس آستانت عیسی گردون نشین
عروة الوثقی که می گویند یا جبل المتنین
گر ز سده بگذرد صد سال عقل دورین
در پس چرخ کهن زهره شده پرده نشین
گر سليمان را نبودی نقش نامت بر نگین
وی ز مهورت آسمان را روی عزت بر زمین
صُفه قدر تو را جاروب زلف حور عین
مروحه جنبان بزمت شهرپ روح الامین
مشتری از خرم علمت چوپروین خوشه چین
جوییار شرع را عدل تو سرو راستین
نابسوده دامن ادراک تو دست یقین
کس نداند قدر تو جز رحمة للعالمين
جَبَّذَا يَا آدَمَ مَعْنَى نِعَمَ يَا بُوتَرَابَ

ای حريم کبریايت قبله روح الامین
جز تمشك با طناب خیمه جاه تو نیست
ز آستان قدر تو بالله اگر یابد نشان
مشتری تا خطبه عدل تو خوانده برفک
کنده بودی در صفت یا ساده بودی خاتمش
ای ز فهم درگهت پای زمین بر آسمان
خلوت خاص تو را رضوان، غلام پرده دار
آينه گرдан قصرت آفتاب ساده دل
آفتاب از پرتونور ضمیرت مقتبس
شهر علم مصطفی را ذات تو باب هدی
ناسپرده عرصه قدر تو را پای گمان
ذات تو بر خلق عالم رحمتی آمد ز حق
ای شده از خاک درگاهت مرا صد فتح باب

بند ششم

ذرهای از فیض طبعم آفتاب انور است
از لطافت روی دفتر ز آب شعر من تر است
این زمان این نظم من از آب حیوان خوش تراست
بادل پر مهر، از جان بنده همچون قبر است

تا حدیشم در شای خاک پای حیدر است
تا نوشتمن وصف خاک پای حیدر را به نظم
بود همچون آب حیوان نظم خوش پرور کنون
بنده آنم که او را تا به چرخ چارمین

این سخن بگذار آخر این حدیث دیگر است
مشرک و مردار و مردود و لعین و کافر است
تیره‌دل همچون دوات و رخ‌سیه چون دفتر است
وین سخن ورد زبانم تا به روز محشر است
آه از آن ظلمی که او را از خوارج در سراست
هر شبی تا صبحدم فریادِ داور، داور است
سو زم آخر از درون آتشینِ مجرم است
دیده‌ام پُر خون و تن پر درد و دل پُر آزر است
رو سیه آن کاو، که رنگ آل پیغمبر نداشت

دیگران را غیر حیدر می‌نداشم پیش او
هر که بعد از مصطفی جز مرتضی داند امام
آنکه سر همچون قلم از خطِ امرِ او بتافت
باد صد لعنت بدان ظالم که با او غدر کرد
شمعِ جانِ مرتضی را سر بریدن کی سزد
در سپهر چنبری از دردِ سبطین رسول
گرندارم سوزشی، انفاسِ من مشکین چراست؟
آه کز سوزِ فراقِ قرّه‌العین رسول
خاکسار، آن بَد گهر کاو عزّت حیدر نداشت

بند هفتم

دیده‌جان را به نورِ معرفت انسور نیافت
هر که از پابوسِ حیدر خویش را سور نیافت
داد سر بر باد و جز سودای کج در سر نیافت
هیچ داد از درِ دارنده داور نیافت
از کفِ ساقی کوثر شربتِ محشر نیافت
جز لبانِ خُشک و چشم‌تر، زُخُشک و تر نیافت
رو به سوی بحرِ عمان کرد و خاک (در) نیافت
رو سفیدی در ولای آل پیغمبر نیافت
یک درج از پایه درگاه حیدر در نیافت
جز شکسته بال و بسته پای و کنده پر نیافت
بهره از خورشید تابان دیده شب پر نیافت
در ثنایت گر شوم عاجز، مرا معذور دار

هر کسی کاو سُرمه از خاکِ درِ حیدر نیافت
چون فلک سر بر نیارد از بلندی در جهان
هر که چون زلفِ بتان از خطِ حیدر سرکشد
آنکه در سر داشت با حیدر خلافِ داوری
در سقاهمِ هر که در حقِ علی انکار کرد
وانکه چون ما آبرو از خاکِ درگاهش نجست
خصم او می‌خواست کاپ روى ريزد در سقر
زرد روی و دل سیه آید به محشر هر که او
صد هزاران سال بگذشت از فلک سیمرغ عقل
طایر او هام را، اندر هوایش مرغ دل
پایه قدرش کجا و دست ادراکم کجا
ای ثنایت گفته در قرآن خدای کردگار

۱۳۶۱ / ۱۵۰ شنبه / ۲۴ مهر ۱۴۰۰

بند هشتم

یا در این درگاه اظهارِ ثناخوانی کنم
بر سرِ اسب سخن گه گاه گویی می‌زنم

من کیم تا در جنابت لافِ مذاحی زنم
هم به عنِ مدحت شاهی که در میدانِ نظم

در ثنای کبریایت بی‌زبان و الکنم
در محل درکِ ادراکِ کمالت کودنم
گر شود هر مو زبانی تا قیامت در تنم
در زمان برّم زبانش در سیاهی افکنم
روی دفتر را سیه سازم قلم را بشکنم
شاه باز عزّتم آخر نه مرغ (گلشنم)
بر سریر سلطنت صد چون قباد و بهمنم
وانکه از وی پر گنه‌تر نیست در عالم منم
بر روان من ببخشا، رحمت آور بر تنم
دست مهر آل حیدر دامنِ جانم گرفت

گرچه چون شمعم زبان آور، ولیکن همچو کان
ورچه همچون برق در ادراک و ذهنمن ولیک
یک سرِ مو وصف دُلُل را نیارم گفت من
گر قلم بر روی دفتر غیر مدحت آورد
ریزم آبروی لیق از کف بیندازم دوات
جز برای خواجه قنبر چرا گویم ثنا
زور بازو نیستم لیکن به عون مدح تو
آنکه از وی پُر کرم‌تر نیست در عالم تویی
از سرِ لطف و کرم از حق گناهم را بخواه
جزبه [جذبه]، توبوالي الله چون گریبانم گرفت

بند نهم

وین گدایی از کمال بینوایی می‌کنم
در حقیقت چون بینی پادشاهی می‌کنم
این سعادت به سکه در کویت گدایی می‌کنم
توتیای چشم، بهرِ روشنایی می‌کنم
تا که در دریای مدحت آشنایی می‌کنم
مدحتِ ذاتت نه از روی ریایی می‌کنم
گرچه از روی فضولی خودنمایی می‌کنم
عطریزی، عodusوزی، مشک‌سایی می‌کنم
تا نگویی در محبت بی‌وفایی می‌کنم
دم به دم احساس اسرار خدایی می‌کنم
هم تو گفتی گمرهان را رهنمایی می‌کنم
بخششی از خوان انعامت گدایی می‌کنم
کاشی درویش مسکینِ حزین را دستگیر

یا ولی الله ز درگاهات گدایی می‌کنم
می‌زنم لاف گدایی بر سر کویت ولیک
گر ندارم منصب و جاهی به عالم باک نیست
خاک پایت را به سانِ سرمه از روی شرف
تا به آب دیده دریا مثالم آشنا
می‌کنم مدح تو حقاً از میان جان و دل
می‌نمایم در جنابت اعتقاد خویشتن
در هوای مدح تو ز انفاس مشکین دم به دم
می‌برم راه و فایت تا مگر یابم وفات
یا ولی الله به چشم معرفت در شأن تو
یا امام رهنما ما پیروان را رهنمای
یا امیر المؤمنین عام است انعام شما
ای به رحمت لطف عامت مفلسان را دستگیر

در منقبت امیرالمؤمنین علی(ع)

راحت جانِ انس و جان علی است
حاجبِ مُلک لامکان علی است
گوهرِ بحرِ کُن فکان علی است
روح را قربت روان علی است
لطفِ جبارِ غیب دان علی است
مقتدای جهانیان علی است
جای کرده میان جان علی است
راست چون تیغ جان ستان علی است
داشته بر سرِ زبان علی است
ز اهتمامش بدان که آن علی است
بسته تقديرِ آسمان علی است
از بزرگی فزون از آن علی است
پیشوا و خدایگان علی است
در همه مجمع و قران علی است
روزِ دارالجزا عیان علی است
جان کاشی مدح خوان علی است

آفتاب جهان و جان علی است
خسرو تاج و تخت او آذنی
مردم چشم مردمی و کرم
روضه سینه را ریاض بهشت
نفس و داماد احمد مُرسل
از پی مصطفی به استحقاق
در دل پاک زادگان بی‌شک
در دل و سینه مشبهیان
معنی علم چار دفتر را
آنکه آدم به اصطفا پیوست
زیرِ تدبیر خاتم تقدیر
هر چه اندر گمان و وهم آید
جمله ارباب فضل را در دین
هر کجا آیتیست در ایمان
مؤمنان را به خلد راهنما
دیگری گر به جان بود زنده

۳۴۱ / پیش ۱۵ / پیش ۱۴ / دی ۲۰۱۶ / پیش ۱۵ / پیش ۱۶

در منقبت امیرالمؤمنین علی (ع)

مقامت ز انجم و افلاك برتر
به هر حالی تو را گشته است در خور
تو را زیباست از لاسیف مغفر
به حقّ حرمت نور پیامبر
امامت را کسی بیرون ز حیدر
تولاً کن به اولادش تو یک سر
همه چون مرتضی پاک و مطهر
درختِ شرع و حکمت را همه بر

زهی حُکم تو را گردون مسخر
لوا و مسند و تخت امامت
تو را لایق بود از لافتی تاج
به حقّ ذات بی مثل خداوند
که بعد از مصطفی لایق ندانم
ز بعدِ مرتضی در کلّ احوال
همه چون مصطفی در علم و عصمت
اساس علم و عصمت را همه اصل

به حشمت چون سلیمان و سکندر
که ایشان مر تو را گشتند رهبر
به قول مصطفی می‌دان مقرر
ثواب اندیش و منصور و مظفر
سعادت یاور و اقبال همسر
لوای فتح و نصرت در برابر
رسیده صیت عدلش بحر تا بر
مشام عالم علوی معطر
ز جودش جمله درویشان توانگر
فروغ طلعتش خورشید انور
همه خدمت نما و مدح گستر
هزاران کسری و خاقان و قیصر
چو یوسف نیک رای و خوب منظر
و لیکن مدعی را نیست باور
تو را گر نیست گوش معرفت کر
به چشم و دیدهی انصاف بنگر
به چندین جای در قرآن مکرر
طلب کن در عزیمت دین حیدر
رها کردی به دریا در و گوهر
چه گردی؟ گرد مروان بد اختر
ز راه حب اهل بیت مگذر
ثنا و مدحت مولای قنبر

به عصمت هر یکی چون آدم و نوح
چه ترسی؟ از عذاب و حول دوزخ
خروج مهدی صاحب زمان را
شود ظاهر به فرمان خداوند
طراز رایتش آنا فتحنا
ردای مصطفی افکنده بر دوش
گرفته فتح تیعش قاف تا قاف
ز نور طلعت خورشید فامش
ز یمنش جمله ملت‌ها مسلمان
جناب حضرتش گردون اعلا
دوان اnder رکابش خضر و عیسی
ز بهر مرتبت بوسان زمینش
بسان مصطفی پاکیزه اخلاص
طفیل ذات پاکش هر دو عالم
تو را گردیدهی معنی نشد کور
به گوش هوش یک ره نیک بشنو
چو مدح آل پیغمبر خدا گفت
چه گردی؟ گرد رویاهان مکار
چرا در مزله خر مهره جویی
طريق آل عمران را نگهدار
طريق جنت‌الفردوس خواهی
مسلم گشت کاشی را که گوید

در مدح و منقبت امیر المؤمنین علی (ع)

که بر گشود زبانم به مدح حیدر و آل
به گرد او نرسد صد هزار رستم زال
سپهر فضل و کرم آفتاب برج کمال

خدای داده مرا فتح و دولت و اقبال
کدام حیدر، آن حیدری که گاه وغا
امام مشرق و مغرب وصی نفس رسول

ندیده دیده‌ی گردون چو او به خلق و خصال
که آفتاب فلک، پیش اوست ذره مثال
به گاه جود و سخاوت، به وقت حرب و قتال
علی است باب علوم و علی است شاه رجال
علی است در همه باب و علی است در همه حال
علی است طوبی و جنت، علی است بحر نوال
علی است مخزن اسرار ایزد متعال
علی است قاطع کفر و ضلالت و ابطال
علی است اصل سعادت، علی است بین نهال
ز بهر چیست تو راقیل و ماجرا و مقال
چه باشد ار نبود در جهان مرا زر و مال
بدان سبب که ز خُب علی است مالامال
به جمله مذهب اسلام خون اوست حلال
زهی تصوّر باطل، زهی خیال محال
بدان دلیل که مشک از غزال به ز غزال
زهی خران که ندانند مهدی از دجال
کراست منزلت این و یا کراست مجال
اگر ندیده‌ای او را به صورت و تمثالت
بگو کرا بود این قدر بعد چندین سال
به هیچ باب نماند چه از جواب و سؤال
نه آن کسی که ندارد خبر ز هیچ احوال
علی به صدر بود دیگران به صفت نعال
که من به دولت حیدر همی زنم پر و بال
هزار زخم بینی، بنوش و هیچ منال
ز طعن بیهوده گویان و مفسدان رزال
شود ز دولت او زین سبب چو آب زلال
به روز حشر شفیعم شود روز سؤال

نژاده مادر گیتی چو او دگر فرزند
سرفتّوت و مردی، و آفتاب کرم
نبود، در همه عالم چو او یکی دیگر
علی است شیر خدا و علی است زوج بتول
علی کشنده عمرو علی کشنده خیر
علی ولی خدا و علی وصی رسول
علی است نور خدا و علی است شاه هدی
علی است مفتی دین و علی است ناصر شرع
علی است قبله ایمان و کعبه اسلام
علی امام من است و منم غلام علی
مرا محبت حیدر در دلم نمی‌گنجد
محبت دگری در دلم نمی‌گنجد
حرام زاده بود آنکه دشمن علی است
گمان میر تو که اصحاب چون علی بودند
صف بُد آدم و گوهر علی ابوطالب
که گفته است؟ سلوانی به جز علی هرگز
که پای؟ بر کتف مصطفی نهاد جز او
به روز واقعه بین معجزات آن معصوم
ز نور روشه او چشم جان شود روشن
ولی حق بود آن کس که هر چه از و پرسند
زبان دام و، دد و جن و انس بشناسد
به روز حشر که دیوان هر جزا باشد
به حق ذات خدا و به جان پاک نبی
تو نیز کاشی اگر مدح مرتضی گویی
تو را که هست امام چنین، چه غم باشد
اگر چه شعر رهی نیست در خور مدهش
امید بنده چنان است که از شفاعت او

که هست ذات شریفش برون ز وهم و خیال
ندیده است کسی بر جیبینش چین ملال
شفاعتم نکند چون علی علی الاجمال

جز از خدای که داند صفاتِ ذاتِ علی
نگشته است ز انعام او کسی محروم
هزار آدم و ادریس و نوح و ابراهیم

در منقبت امیرالمؤمنین علی(ع)

بنند چشم از این خلق روزگار فرو
همی روی چو کبوتر به چاهسار فرو
سرِ ارادتِ خود پیش شاه آر فرو
شهنشهی که نماند به هیچ کار فرو
зор و بازوی او آمد آن حصار فرو
ز پشت اسب فکنده عدو هزار فرو
بکرد، دست ولایت به حلق مار فرو
به هر کجا که بیاورد، ذوالفارقار فرو
ز آسمان بفرستاد کردگار فرو
به روز حشر رود سرنگون به نار فرو
دگر جمیع خلایق، همی شمار فرو
برو بین به همه خلقِ هر دیار فرو
به جن و انس بدیدم هزار بار فرو
همی روی تو به زودی در این خمار فرو
مناقب اسدالله مرد وار فرو
نیاورم به عدویش به اختیار فرو
رود به چشم خواج به سان خار فرو

دلا به جیب تفکر دمی سرآر فرو
ز بحر آب، نخوردی ز چشمِ بگذشتی
تو همچو باز سپیدی، ز من شنو پندی
نه این شهان که به سیم و زر جهان شاهند
سپهبدی که چو برکند او در از خیرز
تهمتنی که چو هنگام رزم نعره زدی
دلاوری که به گهواره بود شش ماهه
به روز رزم فکنده ز کشته صد پشته
ورا سزد که ز قرآن به شان او آیت
هر آنکه در دل او نیست ذرهای مهرش
بلند مرتبه می‌دان، تو آل حیدر را
نظیر نیست علی را، و گر شکی داری
ندیده دیده من به ز احمد و حیدر
بنوش جام می‌مرتضی دلا، و نه
چو من به گوش منافق به هر کجا خوانم
علی و آل علی تا بود من سرِ خویش
گلی ز گلشن طبعت شکفته شد کاشی

در توحید باری تعالی

شمع جهان فروز نهی در شب سیاه
بی روغن و فتیله بدین سبز بارگاه
مه را برای زاد نهد صانع الله

ای صانعی که بر لگنِ آسمان ز ماه
چندین چراغ و شمع جهان بر فروخته
جود تو قرص مهر به روزی خوران کشد

دارد همیشه قدرت تو بی ستون نگاه
بر سر نهاده تربیت لاله را کلاه
وز بار احتشام تو پشت فلک دو تاه
وز حکمت تو روی به دیوار کرده کاه
گم کرده وهم در تدقیق قدرت تو راه
هم یاد توست همدم یوسف به قعر چاه
بنهاده سروران جهان بر درت جبه
صنع کمال توست منزه ز اشتباه
کبک دری بخندد در کوه قاه قاه
در بیشه روبه از ساخته برکشیده آه
هم ماهیان بحر ز تو یافته شناه
گه افگنی ز قهر یکی راز عز و جاه
هستند بر یگانگی صنع تو گواه
سلطان بی وزیری و دیان بی سپاه
من بر امید عفو تو کردم بسی گناه
ای کردگار خلق و یا هادی به راه
فردا ز روی لطف به حالم کنی نگاه
از درگهت مران که تو را دارم ای الله

این خیمه معلق فیروزه رنگ را
برسته هست مکرمت غنچه را کمر
از هیبت کلام تو فرق قلم دونیم
در زیر تیغ حکم تو گردن نهاده کوه
نابرده فهم در طرف حکمت تو بی
هم نام توست همدم یونس به بطن حوت
افکنده گُردنان جهان در برت سپر
قصرِ جلال توست مبراً ز انهدام
از بس که دید بوعجبی‌های صنع تو
در کوه گوزن در طلبت بر کشیده هو
هم آهوان دشت ز تو یافته چرا
گه برکشی ز لطف یکی راز قعر چاه
غیر از تو نیست صانع کاسباب کاینات
ستار عیب پوشی و غفار جرم بخش
گر دیگران ز خوف تو طاعت گزیده‌اند
کاشی همیشه گوید حمد و ثنای تو
امروز اگر به قهر فتادم ز چشم خلق
گر چه گناهکارم و اما به فضل خویش

در منقبت امیرالمؤمنین علی(ع)

که نیستم خبر از جان و از جهان والله
بیسته از پی خدمت میان به جان والله
بر این یقینم تا آخر الزمان والله
برون کنم ز تن آن دل همان زمان والله
که می‌درخشدم از مغز استخوان والله
به جان تو که بدان زنده‌ام به جان والله
که وهم را نبودره به گرد آن والله

مراست مهر علی در میان جان والله
زیان گشاده به اقبال حیدرم در دین
به جز علی نشناسم کسی پس از احمد
وگر خلاف علی بگذرد مرا در دل
درون روشه جانم ز مهر او شمعی است
بدان صفت که بود کالبد به جان زنده
اگر چه پایه معنی بدان مقام بردم

گذار نیست دلم را بر آستان والله
کسی نداند جز علم غیب دان والله
ز کاینات ندادی کسی نشان والله
بین که از من و تو کیست در زیان والله
مرا دوازده خورشید کامران والله
که از حقیقت جان نفس ناطقان والله
ولی نبوت فرق است در میان والله
که می‌سرایم هر دم به صد زبان والله
حقیقتی که نه افتاد در گمان والله
به صورت ار چه به کاهم از این و آن والله
هزار بار به از افسر کیان والله
شدن به حلقه دیگر نمی‌توان والله

چو باز در نگرم سوی شرفه شرفش
حقیقتی که علی راست در مراتب فضل
اگر نبودی مقصود آفرینش او
تو رو به سوی ... آوری و من به سه چار
تو را معاوبه خال و بنی امیه امام
ولی به مهرِ علی آن چنان همی نازم
علی که نفسِ رسول است در کمال و علوم
به باغ مدحت او آن هزار دستانم
حسیم گفت به جز مصطفی نظیرش هست؟
ز نور مدحت او نیستم کم ای کاشی
غبار سم سمندش به چشم اهل یقین
هزار حلقه اقبال او بود در گوش

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرستال جامع علوم انسانی